

Sag C-713/22

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

21. november 2022

Forelæggende ret:

Corte suprema di cassazione (Italien)

Afgørelse af:

3. november 2022

Kassationsappellant:

LivaNova PLC

Kassationsindstævnte:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare

Presidenza del Consiglio dei ministri

Hovedsagens genstand

Kapitalselskaber – partiel spaltning – miljøskader – solidarisk ansvar

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Spørgsmålet vedrører begrebet »en del af passiverne ikke [...] tildelt ved spaltningensplanen« i artikel 3 i Rådets sjette direktiv 82/891/EØF af 17. december 1982, der skal anvendes som parameter for at vurdere begrebet »dele af passiverne, hvis fordeling ikke kan udledes af planen«, i artikel 2506a i codice civile (den italienske borgerlige lovbog), med henblik på at fastslå, om et modtagende selskab i en partiel spaltning er solidarisk ansvarligt.

Præjudicielt spørgsmål

»Er artikel 3 i sjette direktiv [82/891/EØF], som (ifølge artikel 22) også finder anvendelse på spaltning ved stiftelse af nye selskaber – for så vidt angår den del, hvor den fastsætter, at (a) »[s]åfremt en del af passiverne ikke er tildelt ved spaltningensplanen, og fortolkningen af denne ikke gør det muligt at afgøre fordelingen deraf, er hvert af de modtagende selskaber solidarisk ansvarlige«, og at (b) »[m]edlemsstaterne kan bestemme, at dette solidariske ansvar begrænses til de nettoaktiver, der tildeles hvert af de modtagende selskaber« – til hinder for, at den nationale bestemmelse i artikel 2506a, stk. 3, i codice civile fortolkes således, at det modtagende selskabs solidariske ansvar under »en del af passiverne« ikke tildelt ved planen – ud over allerede fastlagte passiver – også omfatter (i) passiver som følge af de efter spaltningen opståede negative konsekvenser af adfærd (handlinger eller undladelser) udvist før spaltningen eller (ii) senere udvist adfærd, som er en konsekvens af den forudgående adfærd og har karakter af kontinuerlig overtrædelse, der giver anledning til miljøskader, hvis virkninger på tidspunktet for spaltningen endnu ikke kan fastlægges effektivt?«

Anførte EU-retlige forskrifter

Artikel 3 i Rådets sjette direktiv 82/891/EØF af 17. december 1982 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om spaltning af aktieselskaber.

Anførte nationale forskrifter

Artikel 2506a og 2506c i codice civile.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Snia s.p.a. anlagde søgsmål mod Sorin s.p.a., nu LivaNova PLC, og de nu kassationsindstævnte offentlige myndigheder ved Tribunale di Milano (retten i Milano) med påstand om, at det skulle anerkendes, at Sorin var solidarisk ansvarligt for alle gældsforpligtelser – som følge af rensningsomkostninger og miljøskader – som kunne henføres til Snias ansvar før den spaltning, som var blevet gennemført den 13. maj 2003, med virkning fra den 2. januar 2004, hvori LivaNova var det modtagende selskab.
- 2 Anerkendelsessøgsmålet var knyttet til de omfattende erstatningskrav, som Ministero dell'ambiente (miljøministeriet) havde fremsat over for Snia i relation til den aktivitet i form af fremstilling og markedsføring af kemikalier, som selskabet udførte via sine datterselskaber Caffaro og Caffaro Chimica ved tre fabrikker (Brescia, Torviscosa og Colleferro). Dette anerkendelsessøgsmål var baseret på artikel 2504i i den på daværende tidspunkt gældende affattelse af codice civile henset til, at spaltningen ifølge Snia havde givet anledning til

stiftelse af det nye selskab Sorin, efter alle kapitalandele i den biomedicinske branche var blevet overdraget til det sidstnævnte selskab.

- 3 Snia gjorde gældende, at Sorin skulle være ubegrænset ansvarligt, fordi rensningsomkostninger og miljøskader, hvis fastlagt, burde være blevet betragtet som dele af passiverne, hvis fordeling ikke kunne udledes af spaltningsplanen.
- 4 De nu kassationsindstævnte offentlige myndigheder nedlagde påstand om, at Sorin blev tilpligtet at yde skadeserstatning solidarisk med Snia. Tribunale di Milano (retten i Milano) gav afslag på de offentlige myndigheders påstande som helhed. De omhandlede ministerier og Presidenza del Consiglio dei ministri (statsministeriet) iværksatte appel til prøvelse af dommen.
- 5 Ved mellemdom af 2019 anerkendte Corte d'appello di Milano (appeldomstolen i Milano), at Snia og Sorin var solidarisk ansvarlige for den manglende gennemførelse af foranstaltninger til miljøudbedringer vedrørende de tre ovennævnte fabrikker. Appeldomstolen anerkendte, at Sorin var ansvarligt, fordi gældsforpligtelserne som følge af rensningsomkostninger og miljøskader udgjorde dele af Snias passiver, som var kendt, men hvis fordeling ikke kunne udledes af planen. Appeldomstolen fandt, at situationen ikke var omfattet af artikel 2504g, stk. 3, i den tidligere gældende affattelse af codice civile, men af den nye artikel 2506a, stk. 3, i codice civile efter reformen af selskabsretten (lovdekret nr. 6/2003), fordi spaltningen formelt havde virkning fra og med den 2. februar 2004, dvs. datoen for registrering af aftalen i virksomhedsregistret. Appeldomstolen lagde derfor til grund, at der forelå en årsagssammenhæng mellem de af Snia og dets tilknyttede selskaber udførte aktiviteter og forureningen af de af sagen omfattede arealer, hvorfor Snia var ansvarligt i sin egenskab af ejer af arealerne og fabrikkerne, direkte driftsoperatør og moderselskab til de i løbet af årene erhvervede datterselskaber; afslutningsvis fandt appeldomstolen, at Sorin var solidarisk ansvarligt, dog begrænset til de tilførte aktiver i henhold til ordningen i den nye artikel 2506a, stk. 3, i codice civile.
- 6 Corte d'appello di Milano (appeldomstolen i Milano) pålagde LivaNova, tidligere Sorin, ved endelig dom af 2021 (herefter »den indankede dom«) at godtgøre – dog begrænset til de under spaltningen tilførte aktiver – omkostningerne vedrørende primær og kompenserende afhjælpning af miljøskader som følge af de af Snia-koncernens selskaber i de tre ovennævnte fabrikker udførte aktiviteter, som blev opgjort til et samlet beløb på 453 587 327,48 EUR. LivaNova har iværksat kassationsanke.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 7 Kassationsappellanten har påberåbt sig tilsidesættelsen af artikel 2506a og 2506c i codice civile, fordi Sorin fejlagtigt også blev kendt ansvarligt for skader som en konsekvens af adfærd (undladelser eller handlinger) udvist efter spaltningen, hvilket strider mod den i lovgivningen fastsatte tidsmæssige grænse med hensyn til »dele af passiverne« eller »gældsforpligtelser«, som eksisterede på tidspunktet

for spaltningen. Kassationsappellanten har anfægtet den indankede dom, fordi der ikke blev taget højde for det forhold, at anvendelsesområdet for ordningerne er forskelligt, idet artikel 2506a i codice civile omhandler »*dele af passiverne*«, mens artikel 2506c omfatter ikke-opfyldte »*gældsforpligtelser*«.

- 8 Ifølge kassationsappellanten burde sondringen mellem begreberne have ført til den konklusion, at det (regnskabsmæssige) begreb »gæld« kun omfatter eksisterende og påviste passiver, hvis forfaldsdato og størrelse er angivet, hvilket ikke skal forveksles med »*henlæggelser*« til dækning af risici, med omkostninger og med »*forpligtelser*«, fordi de sidstnævnte – som derfor udgør »*dele af passiverne*« – alene er relevante med hensyn til det afvigende anvendelsesområde for artikel 2506a i codice civile. Kassationsappellanten har gjort gældende, at i henhold til artikel 2506a i codice civile kan kassationsappellanten i sin egenskab af det modtagende selskab i spaltningen ikke pålægges ansvaret for skader, som følger af adfærd (undladelser eller handlinger) udvist efter spaltningen, hvilket ellers ville stride mod den i lovgivningen fastsatte tidsmæssige grænse med hensyn til »*dele af passiverne*« eller »*gældsforpligtelser*«, som eksisterede på tidspunktet for spaltningen.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 9 Ifølge den forelæggende ret skal det vurderes, om den anlagte fortolkning af den nationale bestemmelse (artikel 2506a i codice civile) er forenelig med EU-retten, og navnlig sjette direktiv 82/891/EØF. Af denne grund er det nødvendigt at forelægge et præjudicielt spørgsmål for Domstolen i medfør af artikel 267 TEUF.
- 10 Det rejste spørgsmål vedrører nærmere bestemt begrebet »en del af passiverne ikke [...] tildelt ved spaltningensplanen« i artikel 3 i ovennævnte sjette direktiv 82/891/EØF, der skal anvendes som parameter for at vurdere begrebet »dele af passiverne, hvis fordeling ikke kan udledes af planen«, i artikel 2506a i codice civile, med henblik på at fastslå, om et modtagende selskab i en partiel spaltning er solidarisk ansvarligt.
- 11 Indledningsvis skal det fremhæves, at Corte d'appello di Milano (appeldomstolen i Milano) på det faktiske plan fastslog en årsagssammenhæng mellem de af Snia og dets tilknyttede selskaber udførte aktiviteter og forureningen af de af sagen omfattede arealer.
- 12 Nærmere bestemt blev det anerkendt, at Snia i sin egenskab af ejer af arealerne og fabrikkerne, direkte driftsoperatør og moderselskab til de i løbet af årene erhvervede datterselskaber var ansvarligt for en intens aktivitet om udnyttelse af miljøet, som vedvarede i de tre fabrikker i næsten et århundrede og havde meget alvorlige konsekvenser i form af kontaminering og forurening. Snia selv har indrømmet sit ansvar. Den indankede dom understreger, at »de faktiske forhold, som giver anledning til Snias ansvar, helt sikkert fandt sted [...] før den 13. maj 2003«, som det kan udledes af specifikke nævnte dokumenter indgivet af

selskabets organer. Det ovennævnte ansvar omfatter de negative konsekvenser af en kontinuerlig overtrædelse, som kan forværres over tid.

- 13 Kassationsappellanten har gjort gældende, at Sorin (nu LivaNova) i sin egenskab af det modtagende selskab i spaltningen retsstridigt blev kendt ansvarligt også for de forværringer af skaderne, som opstod efter spaltningen.
- 14 Corte di cassazione (kassationsdomstol) har påpeget, at dette udsagn er ufuldstændigt og under alle omstændigheder uden sammenhæng med de faktiske omstændigheder, fordi forværringen skyldes en kontinuerlig overtrædelse, som i enhver forstand falder under det spaltede selskabs ansvar for adfærd udvist før spaltningen. I denne henseende er den omstændighed relevant, at Snias fortsatte adfærd (handling eller alene undladelser) efter januar 2004 er udførligt beskrevet i den indankede dom som den simple udvikling af den i flere år udviste adfærd.
- 15 Ud fra dette synspunkt blev skadeserstatningen – til primær, supplerende eller kompenserende afhjælpning – opgjort i den indankede dom på grundlag af den konstaterede forudsætning, at der forelå en direkte eller indirekte årsagssammenhæng mellem forureningen af alle arealerne og Snias aktiviteter, uafhængigt af udviklingen efter januar 2004. Med hensyn til alle arealerne er der en årsagssammenhæng mellem de af Snia-koncernens selskaber udførte specifikke industrielle aktiviteter og forureningen af de omfattede arealer. Det skal tilføjes, at denne sammenhæng blev defineret i overensstemmelse med de EU-retlige miljøskadebestemmelser i meddelelse 2021/C 118/01 af 7. april 2021. Med henvisning til Domstolens dom i sag C-378/08 har Kommissionen i denne meddelelse tiltrådt holdningen om, at »[m]ed hensyn til årsagssammenhængen« er »en formodning, der er baseret på troværdige beviser, [...] tilstrækkelig til at fastslå årsagssammenhængen«, hvis det er i overensstemmelse med medlemsstaten[s] lovgivning, og forudsat at disse beviser »kan begrunde dens formodning, såsom nærheden mellem operatørens anlæg og den konstaterede forurening og overensstemmelsen mellem forureningen og de forurenende stoffer, som operatøren anvender i sin virksomhed«. Dette er netop det, som udledes af den indankede dom.

– *Det selskabsretlige spørgsmål*

- 16 Kassationsappellanten har gjort gældende, at i henhold til artikel 2506a i codice civile kan kassationsappellanten i sin egenskab af det modtagende selskab i spaltningen ikke være ansvarlig for skader, som følger af adfærd (undladelser eller handlinger) udvist efter spaltningen, hvilket ellers ville stride mod den i lovgivningen fastsatte tidsmæssige grænse med hensyn til »dele af passiverne« eller »gældsforpligtelser«, som eksisterede på tidspunktet for spaltningen (jf. de ovenfor i præmis 7 og 8 gengivne argumenter).
- 17 Hvad angår den angivelige nødvendighed af – også med henblik på at fastslå, om selskabet er solidarisk ansvarligt – at sondre mellem gældsforpligtelser og dele af

passiverne i den forstand, at det modtagende selskabs solidariske ansvar i henhold til den omhandlede bestemmelse kun omfatter de allerede før spaltningen identificerede passiver, mener Corte di cassazione (kassationsdomstol) på grundlag af den nationale bestemmelse, at denne nødvendighed ikke foreligger. LivaNovas modsatrettede argument tager ikke hensyn til den begrundelse, hvormed Corte d'appello di Milano (appeldomstolen i Milano) fastslog en årsagssammenhæng mellem de aktiviteter, som skulle tilregnes Snia og de i løbet af årene erhvervede datterselskaber, og forureningen af alle de tre af sagen omfattede arealer.

- 18 Vedrørende spaltningen skal det med henblik på at fastslå, om selskabet er solidarisk ansvarligt, konstateres, at erstatningsansvaret vedrører perioden før spaltningen, fordi skaderne åbenlyst er omfattet af det brede udtryk (»*dele af passiverne*«), som den italienske lovgiver anvender i artikel 2506a i codice civile. Dette udtryk indebærer intet forhåndsbestemt kvalitetsaspekt vedrørende den mulige tildeling til dele af passiverne, eftersom dele af passiverne også kan udgøres af gældsforpligtelser, og endog af gældsforpligtelser uden sammenhæng med de spaltede aktiver.
- 19 Det afgørende element i forbindelse med fortolkningen af den nationale bestemmelse er, at den realitetsbehandlende ret anerkendte, at Snia som følge af sin adfærd før spaltningen var ansvarligt for miljøskaderne. Denne adfærd afgrænser rækkevidden af erstatningsansvaret for den tilsvarende kontinuerlige overtrædelse. Den relevante erstatningsudløsende handling kan bestå i overtrædelse af enhver forskrift vedrørende menneskelig aktivitet, der kan føre til en betydelig påvirkning eller forringelse af miljøet, som kan udledes af lovgivningen som helhed, herunder helt sikkert forskrifter om erstatningsansvar uden for kontrakt og forskrifter om ansvar ved udøvelse af farlig virksomhed. Begrebet »miljøskader« i den italienske lovgivning omfatter nemlig enhver konsekvens af fastlagte handlinger, lige fra det definitive tab (destruktion) eller forringelse (kvalitetsforværring) af en miljømæssig ressource og til påvirkning af et miljømæssigt gode i sig selv, bestående i definitiv påvirkning af områdets økologiske, biologiske og sociale balance med en synlig ændring af de eksisterende forhold.
- 20 Denne fortolkning af den nationale bestemmelse fortrækkes af den forelæggende ret også under hensyntagen til det underliggende rationale med bestemmelsen, dvs. at beskytte kreditoren.
- 21 I øvrigt fastslog Domstolen udtrykkeligt i dom af 30. januar 2020 [Cicenia m.fl., C-394/18] – som et led i undersøgelsen af spørgsmålet om sikring af de rettigheder, som tilkommer kreditorer i det spaltede selskab med henblik på omstødsessøgsmål, i tilfælde af spaltning af anpartsselskaber – at det følger af ottende betragtning til sjette direktiv 82/891/EØF, at »kreditorerne, herunder indehavere af masse gældsbreve, samt indehavere af andre værdipapirer i de selskaber, der deltager i spaltningen, skal beskyttes mod at lide tab ved denne spaltning«. Enhver fortolkning af de relevante bestemmelser skal derfor øge

retssikkerheden i forholdet mellem de selskaber, der deltager i spaltningen, og mellem disse og tredjemand.

- 22 Fortolkningen af artikel 2506a i codice civile skal være konform med fortolkningen af den tilsvarende bestemmelse i sjette direktiv 82/891/EØF, som er tidsmæssigt relevant for de i sagen fastlagte faktiske omstændigheder.
- 23 Artikel 3 i sjette direktiv 82/891/EØF, som (ifølge artikel 22) også finder anvendelse på spaltning ved stiftelse af nye selskaber, indeholder nemlig reglen om, at *»[s]åfremt en del af passiverne ikke er tildelt ved spaltningsplanen, og fortolkningen af denne ikke gør det muligt at afgøre fordelingen deraf, er hvert af de modtagende selskaber solidarisk ansvarlige. Medlemsstaterne kan bestemme, at dette solidariske ansvar begrænses til de nettoaktiver, der tildeles hvert af de modtagende selskaber«*. Denne regel er i det væsentlige baseret på et begreb – *»en del af passiverne ikke [...] tildelt ved spaltningsplanen«* – som ligner det, som efterfølgende blev gennemført i den nationale bestemmelse. Henset til den stort set enslydende formulering af de to bestemmelser har nærværende ret, der skal træffe afgørelse i sidste instans, pligt til at anmode Domstolen om en præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF med henblik på at vurdere, om direktivet indeholder elementer, som er til hinder for den ovenstående fortolkning af den nationale bestemmelse.
- 24 Under hensyntagen til den store betydning af sagens genstand, også på det økonomiske plan, anmodes Domstolen om at træffe afgørelse efter den fremskyndede procedure.

ARBEJDSUDVALGET